Asiantuntijalausunto/ Valtiontalouden tarkastusviraston kertomus eduskunnalle 2025

Tarkastusvaliokunta 5.3.2026

Anni Lausvaara

Vanhustyön keskusliitto
CENTRALFÖRBUNDET FÖR DE GAMLAS VÄL RY

Pitkäikäinen yhteiskunta

- Suomessa saavutettu yhteiskuntapoliittinen tavoite
- Yhteiskunnan rakenteet eivät ole kehittyneet samassa tahdissa
- Haasteina mm
  - Osallisuus vs.syrjäytyminen
  - Digiosallisuus, -taidot ja –tuki
  - Asumisen turvallisuus
  - Hoidon ja palveluiden saatavuus
- Em ilmiöistä osin nostoja myös Valtiontalouden tarkastuskertomuksessa

Ikääntyneet voimavarana

- Elinajan odotteet pidentyneet ja terveiden, hyvän toimintakyvyn vuosien määrä lisääntynyt
- Jopa kaksi sukupolvea eläkkeellä, ikähaitari 40 vuotta
- 93% iäkkäistä asuu omassa kodissaan- kotona pärjäämistä tulisi kaikin keinoin tukea
- Eläkeläisten rooli veronmaksajina ja kuluttajina merkittävä
- Tuki nuoremmille sukupolville, tuki vapaaehtoistoimintaan ja omaishoitajuus
- Elämänkokemus ja resilienssin vahvistaminen

Toimintakyvyn tukemisella yhteiskunta saavuttaa säästöjä

- Hyvinvointialueet eivät selviydy tehtävästään ilman panostusta hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseen ja preventioon
- Omaehtoinen vanhuuden ennakointi ”kansalaistaitona”
- Järjestöillä syvää asiantuntemusta ja kustannustehokkaita toimintamalleja
- Yhteistyö tuo synergiaa: HVA:t - kunnat - järjestöt
- Esimerkkejä:
  - Vanheneminen.fi: ennakointiin
  - FINGER: muistitoimintojen vahvistamiseen
  - Omahoitovalmennus: varhaisen vaiheen muistisairaiden tukeen ja omaisten jaksamiseen

Valtionavustusten kohdennus ydintoimintaan – hallinnon keventäminen

- Valtiontalouteen suhteutettuna avustukset ovat hyvin pieniä ja hallinto ylimitoitettua
- Tuloksellisuusarvioinnit ovat olleet raskaita, eivätkä ole tosiasiallisesti ohjanneet leikkausten kohdentumista
- Leikkaukset kohdentuneet isoihin toimijoihin/ toimintoihin ilman tarve- ja tuloksellisuusharkintaa
  - Vahva osaaminen ydintoiminnassa ja ammattitaito tukipalveluissa
  - Kustannustehokkaat prosessit
- Vakiintuneen ja tulokselliseksi todetun toiminnan osalta kannattaisi siirtyä 3 vuoden arviointijaksoihin

Valvonta ja väärinkäytösten kitkeminen

- Veronmaksajien, avustuksen myöntäjien ja avustuksen saajien kohderyhmien yhteinen etu on kitkeä väärinkäytökset
- Tarkastusviraston vuosikertomuksessa v. 2024 väärinkäytösilmoituksia oli 77 kpl (+21)
- VTV:n tilinpäätöksessä 47 kpl
- STM:n avustuksista ei nostoa